

FIGYELŐ

A Párttörténeti Intézet dokumentációs munkájáról. A magyar munkásmozgalom története tudományos feldolgozásának lehetőségét Magyarország felszabadítása teremtette meg.

A negyedszázados ellenforradalmi időszakban a szocialista munkásmozgalom történetére vonatkozó forrásokat — már amennyiben azokat egyáltalán összegyűjtötték — „zárt anyagként” kezelték, és így a kutatás számára hozzáférhetetlenek voltak. A hivatalos történetírás beérte a forradalmi munkásmozgalom történetének elferdítésével, megrágalmazásával. Marxista történetírásunknak viszonylag rövid idő alatt közel három évtizedes mulasztást kellett pótolnia.

A hazai párttörténeti kutatás központja a Párttörténeti Intézet, amely a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásának 30. évfordulóján, 1948 novemberében kezdte meg munkáját Magyar Munkásmozgalmi Intézet néven.

A megalapításról szóló határozat értelmében: „Az Intézet célja elsősorban a magyar munkásmozgalom történelmére és jelenére vonatkozó dokumentumanyag rendszeres és tervszerű gyűjtése, rendezése, feldolgozása. Ezzel párhuzamosan a dokumentumanyag publikálása, a magyar munkásmozgalom harcos és hősi hagyományainak népszerűsítése. Annak előmozdítása, hogy a magyar munkásmozgalom történetének gazdag tanulságai a jelen gyakorlatában felhasználásra kerüljenek és alkalmazást nyerjenek. Az Intézet célja másodsorban a nemzetközi munkásmozgalom történetére vonatkozó anyagok tervszerű és rendszeres gyűjtése.”

Kezdetől fogva jelentős eredményeket ért el a rábízott feladatok teljesítése terén. A tudományos osztály munkatársainak szerkesztésében 1951-től folyamatosan jelennek meg a *Magyar Munkásmozgalom Történetének Válogatott Dokumentumai* című dokumentumgyűjtemény kötetek, amelyek a vonatkozó korszakról világos képet adnak az érdeklődőknek. A kötetekhez csatolt bőséges apparátus további kutatási lehetőséget biztosít. Az 1959-ben, illetve 1960-ban megjelent *A Magyar Tanácsköztársaság 1919 március 21 — 1919 augusztus 1* című dokumentum-kötetek melléklete, a 604 tételből álló, és részben még fel nem tárt tanácsköztársasági sajtó anyagát is tartalmazza, amely további komoly segítséget nyújt a kutatóknak. Természetesen a tudományos osztály munkacsoportjainak ezen túlmenően is sok, eddig ismeretlen dokumentum van birtokában, amelyekkel különösen az egy-egy részkérdéssel foglalkozókat messzemenően támogatni tudják.

A könyvtár praesens jellegű, nem nyilvános könyvtár. Látogatása feltételekhez kötött, de dokumentációs munkája nem öncélú, mert tájékoztatással készséggel szolgál minden érdeklődőnek. 1952 óta rendszeresen feldolgozza a beérkező hazai (budapesti, vidéki napi- és hetilapokat, szakszervezeti, üzemi lapokat és folyóiratokat), valamint a külföldi történeti és párttörténeti periodikákat. A magyar vagy a külföldi munkásmozgalmal foglalkozó minden cikkről legalább két katon készül, egy a betűrendes,

egy a tematikus katalógus számára, de a cikk tartalmától függően, megfelelő számú melléklapot is osztnak be. Így akár a munkásmozgalom kiemelkedő alakjairól, akár valamely fontos munkásmozgalmi eseményről azonnal tud tájékoztatást adni. A cikkek címfelvételei annotálva vannak, így a kutató egyben útmutatást is kap. Az Intézet folyóirata, a *Párttörténeti Közlemények* három havonként közli a könyvtár e feldolgozásának magyar vonatkozású részét, de erősen válogatva, hiszen az ez irányú feldolgozás lényegesen több, mint ami sajtó alá kerül. A folyóirat 1960. 1—2. számában elsősorban jelenik meg a külföldi sajtóban fellelhető, a könyvtár témakörébe vágó legfontosabb cikkek jegyzéke is, remélve, hogy ez is elősegíti az idegen nyelveket ismerő kutatók munkáját.

Néhány periodikát a könyvtár visszamenőleg is feldolgozott: *Proletár* (Wien) 1920—1922, *Társadalmi Szemle* 1931—1933, *Gondolat* 1936—1938, *Társadalmi Szemle* 1946—1952. Az *Uj Március* (Wien) és *Sarló és Kalapács* (Moszkva) feldolgozása folyamatban van. E téren még sok a tennivaló. A könyvtár dokumentációs tevékenységének alapvető feladata lenne a *Népszava*, a *Szocializmus* és főleg a *Szabad Nép* feltárása, ezzel sok fáradságot takaríthatna meg az intézeti munkatársaknak és a külső érdeklődőknek egyaránt.

Egy-egy kiemelkedőbb munkásmozgalmi évfordulóra a könyvtár előre felkészül, számítva a hozzá fordulóknak növekvő számára. Így belső használatra bibliográfiát készített a Kommunisták Magyarországi Pártja alapításának 40. évfordulójára, a Magyar Tanácsköztársaság 40. évfordulójára, a Kommunista Internacionálé alapításának 40. évfordulójára stb. A Tanácsköztársaság 40. évfordulójára elkészítette a *Tanácsköztársaság tematikus sajtórepertóriumát*, ezzel a Tanácsköztársasággal foglalkozó kutatóknak nagy segítséget nyújtott.

A közelmúltban sokszorosítva megjelent a *Magyar munkásmozgalmi sajtó bibliográfiája 1848—1948* IV. pótkötete, mely kiegészíti az 1951-ben megjelent első három kötetet, az 1951 óta felkutatott mintegy 400 tétellel. Foglalkozik a könyvtár a kétkötetes, sokszorosított *Magyar munkásmozgalmi bibliográfia 1848—1948* hasonló kiegészítésével, valamint 1948—1956-ig (az MSZMP megalakulásáig) a magyar munkásmozgalommal foglalkozó művek összeállításával. Az eddig megjelent kötetek, bár adataik könyvészetileg nem mindig a legpontosabbak, de a gyakorlatban igen sok segítséget adnak a magyar munkásmozgalom egy-egy korszakának tanulmányozásához.

A könyvtár állandó cserekapcsolatban áll a Szovjetunió és a népi demokráciák testvérintézeteivel, de akár a szocialista országokból, akár a nyugati országokból fordulnak hozzá kéréssel, azt haladéktalanul teljesíti. A múlt évben a Szovjetunió egyik könyvtárának kérésére összeállította a második világháború magyar vonatkozású könyvészeti és sajtó dokumentumait, svájci kérésre elküldte MARX és ENGELS életében Magyarországon megjelent német nyelvű műveiket. E kiragadott példákon kívül még sok esetben segítette a külföldi kutatók munkáját. A párttörténetet és a munkásmozgalmat felölelő napi eseményeket 1949 óta a kronológiai csoport tartja nyilván, emellett párhuzamosan folyik visszamenőleg is az anyag feldolgozása. Az adatgyűjtés a múlt század végétől napjainkig terjed, rendezése pedig tematikusan és időrendben történik, pontos forrás megjelöléssel.

Az Intézet másik fontos dokumentációs bázisa az archívum, hiszen egy korszak reális képét a könyvek és a periodikák mellett a levéltári anyag tükrözi. E gazdag munkásmozgalmi dokumentumokon kívül gyűjtőköre felöleli az ez irányú röpiratokat és plakátokat is.

Az archívum sem nyilvános jellegű, de a tudományos kutatóknak az őket érdeklő kérdésekben minden téren tájékoztatással szolgál. A munkatársak a meglévő anyag folyamatos átdolgozását szorgalmazzák, hogy ezzel is szakszerűbb és sokoldalúbb fel-

világosítást tudjanak adni az érdeklődőknek. Ezt a célt szolgálta a Tanácsköztársaság 40. évfordulójára feldolgozott anyag is. A Tanácsköztársaság számos levéltári, plakát- és röpirat-dokumentuma rendszerezve, katalogizálva várta a tudományos kutatókat. Ugyancsak zárt egységet képeznek az 1956-os ellenforradalom alatt megjelent röpiratok is.

Külön ki kell emelnünk a több mint 1000 egységből álló visszaemlékezés-gyűjteményt, amely tematikailag és betűrendben van rendezve. A párt és a szakszervezetek harcosainak visszaemlékezései hű képet adnak a magyar munkásmozgalom egy-egy hősi korszakáról.

Az eddig elért eredmények mellett az Intézet soron következő legfontosabb feladata az MSZMP VII. kongresszusa határozatát valóra váltani, rövid időn belül kidolgozni és publikálni pártunk történetének tankönyvét, átfogó képet adni a magyar forradalmi munkásmozgalom történetéről, pártunk hősi múltjáról, részben az eddigi munkák, részben új dokumentumok alapján.

FORGÁCS SÁNDORNÉ

A mezőgazdasági könyvtárügy történetéhez* TESSEDIK Sámuel könyvtáráról az első adatunk 1796-ból való és a nagy reformer küzdelmeivel kapcsolatos: mint írja, találkozni szeretne FESTETICS Györggyel, ezért kéri, látogassa meg őt Szarvason. Az üldözések miatt bizonytalan könyvtárának sorsa, fél, hogy idegen kézre jut. 13 esztendeig gyűjtögette, s úgy őrzi, mint legdrágább kincsét.¹

A vészes felhők azonban felszakadoznak és iskolája újból benépesül. Könyvtárát pedig ahelyett, hogy eladná, tovább gyarapítja. A reakció erői azonban igen nagyok: néhány évi áldásos működés után iskoláját most már véglegesen kénytelen bezárni. A megújuló támadások és előrehaladott kora miatt iskolája feltámasztására többé nem gondol a szarvasi lelkész, anyagi gondjai is súlyosak, ezért elhatározza, hogy eladja könyvtárát. Most már nem hívja a gyűjtemény megtekintésére Szarvasra FESTETICS-et, hanem a hét árkusnyi könyvjegyzéket juttatja el hozzá azzal a kéréssel, hogy küldje tovább az akkor éppen szervezés alatt álló magyaróvári akadémiához, ha nem tart a könyvtárra igényt. FESTETICS e kívánságát teljesítette. Hogy hány könyvről volt szó, nem tudjuk, csak az ár végösszege: 1363 forint ismeretes.² Érdekes, hogy amíg 1796-ban 1200 kötetről ír TESSEDIK FESTETICS-nek, önéletrajzában mindössze 849 könyvet és folyóiratot említ³. Innen tudjuk azt is, hogy a könyvtár elkelt. A magyaróvári akadémia állományának vizsgálata nem igazolja azt a feltevést, hogy a könyvek odakerültek volna. Sajnos, az akadémia 1850 előtti irattára elpusztult. vele a könyvjegyzék is, amely a homályos kérdésekre fényt deríthetne.

A mezőgazdasági szakkönyvtárak múltját kutatva, felvetődik a kérdés: mi történt a világ első mezőgazdasági főiskolája, az 1797-ben alapított Georgikon könyvtárával? Volt-e egyáltalában a FESTETICS-féle híres magángyűjtemény árnyékában élő intézetnek önálló könyvtára?

Az irodalomban inkább csak keveset sejtető, homályos vagy éppen ellentmondó adatokat találunk. Egyedül BONTZ József: *Keszthely város monográfiája* c. munkájában

* *Mezőgazdasági szakkönyvtáraink helyzete* címmel igen figyelemre méltó tanulmány jelent meg a *Magy. Könyvszle* 1959. évi 1. számában TORDAYNÉ PÁTER Erzsébet tollából. A cikk elején röviden vázolja a mezőgazdasági könyvtárügy történetét. Az alábbiakban elsősorban e témakör ismeretéhez szeretnénk néhány adalékkal hozzájárulni.

¹ Orsz. Levéltár; Festetics családi levéltár, direktorátusi iratok. Protokollum, 1796. 506.

² OL. Fcsl. di. prot. II. 1818. júl. 27. 302/1080.

³ NÁDOR Jenő: *Tessedik Sámuel önéletrajza*. 2. kiad. Szarvas, 1942. 83. l.

állítja *expressis verbis*, hogy a Georgikonban FESTETICS 1839-ben könyvtárat rendezett be, s ezt a gyűjteményt 1865-ben, a tanintézet tizenhétévi szüneteltetése utáni újrainvitásakor a most már állami intézetnek adományozta.⁴

De a leltárkönyv nem igazolja BONTZ állítását: az állomány 1848 előtt megjelent darabjainak adományozóit ismerjük, azonban nem szerepel a FESTETICS név közöttük.

Ilyen előzmények után kétkedve kell fogadnunk BONTZnak azt az állítását is, hogy a Georgikonnak könyvtára volt, továbbá, hogy addig a professzorok a grófi könyvtárat használták. Ez utóbbival kapcsolatosan ellentmondó adataival a gazdag Georgikon-irodalom sincs segítségünkre: itt egyedül a felszabadulásig alig hozzáférhető FESTETICS-levéltár adhat feleletet.

Három kérdésre várunk választ: 1. volt-e a Georgikonnak könyvtára, 2. ha nem volt, mit használtak a professzorok, 3. miből tanultak a növendékek.

Az iratok között, mindjárt az alapítás utáni időben, bőven találunk adatot arra, hogy a professzorok használták a grófi könyvtárat. Eleinte akadály nélkül kölcsönözheték a szükséges munkákat, később azonban bizonyára alkalmatlankodást jelentettek a kastély főúri gazdáinak és az egyéb elfoglaltsággal (titkári teendőkkkel) is megterhelt könyvtárosnak, s ezért a gróf korlátozta a könyvtár használatát. A korlátozás azonban korántsem jelenti azt, hogy a gróf kétségbe vonta a professzorok könyvtári szükségletét, sőt: a szerzeményezésnél igénybe vette óhajukat, ill. tanácsukat. 1806-ban elrendelte, hogy minden professzor dolgozza ki tárgya tematikáját és jelölje meg, „mitsoda előkelőbb könyveket tudna ezen tudományra projektálni és azoknak megszerzését ajánlani”.⁵ Az 1810-es rendtartás e rendelkezést megerősíti és ezen kívül még felszólítja a professzorokat, hogy mivel az előadás kevés, ki-ki állítson össze ajánló jegyzéket, hogy a hallgatók csüszket később, az iskola elhagyása után is „pallérozhassák némely legjelesebb könyvekkel”. Az összeállításnál „sem a régiséget nem kell tekinteni, sem a legújabbakon nem kell kapkodni, hanem minden nemében a tudományoknak a legjobbakat és úgyszólván a classikusokat kell ajánlani.” *Ime, ajánló bibliográfia 1810-ben, a keszthelyi Georgikonban!*⁶

Elismerésre méltó az a buzgalom, amellyel FESTETICS könyvtárát gyarapította. A bibliográfia még gyermekcipőben járt, a könyvkereskedői árjegyzékek is ritkák, az állománygyarapítás egyedüli célravezető módja a megtekintés útján történő vétel. FESTETICS ügynökeivel figyelteti a könyvpiacot, és vásároltatja a legújabb munkákat. Olyan szenvedéllyel gyarapítja könyvtárát, hogy azt kell hinnünk, sógorával, SZÉCHÉNYI Ferenccel, nemzeti könyvtárunk alapítójával akar vetélkedni. Tanárait gyakran küldi tanulmányútra, s elvárja tőlük, hogy beszámolójukban a legújabb könyvekre is kitérjenek. GERICS Pál pl. 1820-ban indul kétéves tanulmányútra.. Útravalóul hosszú utasítást kap, amely szerint a kötelező havi jelentésében meg kell említenie, hogy milyen könyveket ismert meg, amelyek beszerzése kívánatos lenne, és mi az ára ezeknek.⁷ Ez időben FESTETICS György már nem élt, de az utasítás részletessége, pontossága arra vall, hogy még az ő életében, szándékai szerint készült.

Különös azonban, hogy a gróf hosszú ideig nem gondolt arra, hogy a Georgikonban hasznos lehetne tanári könyvtárat felállítani. A tanárok részéről sem hangzott el ilyen irányú igény 1812-ig. Az első óvatos lépést FLEKEL Károly tanár tette meg ekkor, aki arra kéri FESTETICset, hogy legalább egyetlen mezőgazdasági szaklapot küldjön át

⁴ Keszthely, 1896. 336. l.

⁵ OL. Fcsl. Georgikoni iratok. Tanargyűlési jegyzőkönyv, 1806. márc. 2.

⁶ OL. Fcsl. di. prot. 1810. 1/57.

⁷ Reise Instruction für Paul Gerits Prof. 1820/1. OL. Fcsl. Georgikoni iratok.

a Georgikonba. Külön költséget nem jelentene, mert megelégednének már kiolvasott, nem egészen friss folyóirattal is.⁸

E kérés — bár igen szerény volt — válasz nélkül maradt. Egy külföldi professzor, KLINGENSTEIN Leopold látogatására volt szükség ahhoz, hogy elhatározásra kényszerítse FESTETICS Györgyöt. Arra kérte ugyanis vendégét, hogy írja meg észrevételeit a látottakkal kapcsolatban. KLINGENSTEIN teljesíti a gróf kívánságát és levelében nagy elismeréssel nyilatkozik a Georgikonról, de hiányolja, hogy nincs önálló könyvtára.⁹ FESTETICS válaszában egyetért a professzorral. Rövidesen külön intézeti könyvtár felállítását rendeli el, amely magánkönyvtárának fiókja lesz.¹⁰ Az öregedő, beteges gróf azonban a berendezéssel nem siet, csak a következő évben rendeli meg a három szekrényből, két asztalból, padokból, hat székből és egy kanapéból álló bútorzatot, de már nem érte meg elkészültüket, mert 1819 tavaszán elhunyt.¹¹

Az alma messze esett fájától: László, az utód csak ritkán látogat el a császárvárosból Keszthelyre. A Georgikon fénykora lezárult; az aulikus, költelező főúr már nem a mecénás kedvtelésével dotálja a híres iskolát, inkább nyügnök érzi és csakhiúságból tartja fenn. Nem is érdeklik az intézet ügyei, tájékozatlanságában az is előfordult, hogy a direkciónak világosítja fel: a belső praktikánsok tanfolyama két évig tart.

Ilyen körülmények között nem csodálkozhatunk azon, hogy a könyvtár ügye két évtizedig szunnyad. Közben a Georgikon fénye is erősen elhalványult: az 1818-ban létesített magyaróvári akadémia veszi át a vezető szerepet, és mások is foglalkoznak gazdasági tanintézet alapításának gondolatával, a haladóbb gondolkodásuk pedig már az államtól várják a szakoktatás problémájának megoldását. A sajtó, mely egykor — méltán — csak magasztaló szavakat talált a Georgikonra, a reformkor légkörében mindjobban bírálja a hanyatló intézetet. A fricskázások nem érdekelnek bennünket, csupán az a cikk, amelyben az intézet nemrég végzett növendéke, a későbbi jónevű szakíró és gazdaságpolitikus, a tiszavirágéletű első magyar mezőgazdasági referáló folyóirat szerkesztője, ÉRKÖVY Adolf világít rá a Georgikon tanárainak rossz könyvtári ellátottságára.¹² Könnyen lehetséges, hogy ez a cikk készítette FESTETICS Lászlót a tervezett georgikoni könyvtár problémájának vizsgálatára. Bécsben, 1839. szept. 25-én kelt levelében kijelenti, hogy a Georgikonban kis kézikönyvtárat szándékozik felállítani, mert a professzorok a grófi könyvtárból kivett könyveket sokáig tartják maguknál. Csak a legszükségesebb, az oktatásnál nélkülözhetetlen munkákat fogja beszereztetni, „minden pompás kiadások mellőztetésével”. Könyvtárost nem a professzorok, hanem a direkciónak a kancláriájának tagjai közül fog választani. A grófi könyvtár fiókja lesz és az ottani könyvtáros gyakorolja a felügyeletet felette. A könyvtár használatát heti két napra korlátozza. A kölcsönzés szabályai: egyszerre mindössze két könyvet, egyhavi határidőre lehet kivinni; hosszabbításért a direkciónak kell fordulni. A kölcsönző a könyvet másnak át nem adhatja és épségéért felel; ha elutazik, vissza kell hoznia. A könyvtárat kizárólag a professzorok használhatják, idegent beengedni tilos. A növendékek előtt is zárva van az ajtó, mert ők „úgyis elméleti tanulással és kint a gyakorlattal eleget elfoglalva vannak.” Legközelebbi levelében a látogatók körét bővíti: több vezető tisztviselőjének megengedi a könyvtár

⁸ FLEKEL Károly: *A Georgikonnak állandós elintézését érdeklő punctumok*. 1812. 21. §. Orsz. Széchényi Kvt. Kézirattár, Quart. Hung. 3701.

⁹ OL. Fcsl. di. prot. 1816. jan. 11. 36/58.

¹⁰ „Eadem bibliotheca dominali erit in corporata ac affiliata. OL. Fcsl. di. prot. II. 1816. 121.

¹¹ OL. Fcsl. di. prot. III. 1817. jan. 8. 7/3.

¹² PLOETZ: *Keszthely topographiai tekintetben*. Hasznos mulatságok, 1837. okt. 7. 225—231. 1.

használatát. Közülük néhányan kölcsönözhetnek is, a többieknek csak a bejárást engedi meg.

Kölcsönzési szabályzat már van, csak a könyvek hiányzanak. Ezek egy részét a gróf Bécsben majd megveszi. A legújabban megjelent magyar technológiai könyvek jegyzékét a direkcio szerezzze meg Pesten és küldje el címére, a legszükségesebb állatorvosi könyvek lajstromát pedig GERICS professzor állítsa össze.

Könyvtárhelyiség céljára addig is válasszanak ki megfelelő „tűz ellen bátor” helyiséget, meszeltessék ki, megbízható erős zárról is gondoskodjanak. Egy nagy asztalt csináltassanak puhafából, ahol a könyvek egyelőre elférnek. A gróf, ha hazajön, néhány szekrényt készített majd, szintén puhafából.¹³

A direkcio rövidesen küldi a kívánt jegyzékeket és jelenti, hogy a kancellária látszik a legalkalmasabbnak könyvtárhelyiségül. A könyvtáros legyen Bus protokollista, mert neki van elég ideje rá.

A gróf gyors válasza alapján azt kell hinnünk, hogy egyszerre szívügye lett a georgikoni könyvtár. 1839. nov. 1-én kelt levelében a szobaválasztást helyesnek találja, azonban végleges döntése előtt szeretné tudni, hogy a szoba padlózott-e, továbbá, hogy van-e alatta pince. Ha nem elég száraz a helyiség, a könyveket a penész elpusztítja.

Az állomány — úgy véli — 1000 kötetre rúg majd. Ennek mintegy harmadát a grófi könyvtár duplumaiból már kiválogatták. Bécsben is vásárolt most jócskán könyveket, de ezek közül csak az olcsóbbak kerülnek a Georgikonba. Végül a hohenheimi, möglini, hofwyli testvérintézetek kiadványait és szótárakat kíván a könyvtárban elhelyezni.

Az említett könyvtárszobán kívül még egy olvasószobát is be akar rendezni, hogy professzorai ott nyugodtan, csendben dolgozhassanak. Az itt végezhető munkákat azonban erősen korlátozza. A Georgikon könyveinek olvasásán kívül a gróf által kijelölt könyveket fordíthatják itt, vagy a tőle kapott utasításokat dolgozhatják ki. Nem foglalkozhatnak azonban olyan tanulmányok írásával, „mellyeket ők magok fejükből szerkesztetnének”. Ne is merészeljenek kapcsolatot tartani lapszerkesztőkkel vagy más tudós társaságokkal.

A kölcsönzéssel kapcsolatban megjegyzi, hogy a határidőhosszabbítást majd a könyv vastagsága szerint kell mérlegelni, bár sok szót nem kell e kérdésre vesztegetni, mert amint a berendezés elkészül, a könyvtár ügyis praesens jellegűvé válik. Az olvasóterem nemcsak olvasásra, csendes munkára szolgálna, hanem afféle „tudományos kaszinó” is lenne, ahol esténként a folyóiratok lapozgatásán kívül, pipaszó mellett hasznos eszmecserére is alkalom nyílik majd, ha a professzorok és a jószágkormányzóság néhány vezető tisztviselője megkedveli a „muzeumot” — ahogyan FESTETICS nevezni szeretné az olvasótermet. (Az eddig múzeumnak nevezett gyűjteménytár ezentúl kabinet legyen.¹⁴

Bécsből az első könyvszállítmány a Georgikon számára 1840-ben érkezik meg, de amíg a berendezés el nem készül, a grófi könyvtár elkülönített részén állítják fel a könyveket és lajstromozásukat is megkezdik. A könyvjegyzéket megtekinthetik az érdekeltek, de lemásolni szigorúan tilos. A professzorok természetesen máris használhatják a könyveket, de mindenki csak a saját szakterületének munkáit.¹⁵

Vége 1842-re elkészül a könyvtár, pontosabban a raktárhelyiség, továbbá a cselédlakásból leválasztott olvasóterem, melyhez két kis kamra csatlakozik. A bútorzat ugyan hiányzik, mert a bécsi mester még csak a székeket készítette el.¹⁶

¹³ OL. Fcsl. di. prot. V. 1839. szept. 25. 1047.

¹⁴ OL. Fcsl. di. prot. V. 1839. nov. 1. 1197.

¹⁵ OL. Fcsl. di. prot. V. 1840. márc. 11. 328.

¹⁶ OL. Fcsl. di. prot. V. 1842. jan. 11. 84.

Ezzel vége is szakad a könyvtárra vonatkozó feljegyzéseknek; hogy ülték-e a professzorok a Bécsben készült székeken és hogy ígéréthez híven, megjelent-e körülben FÉSTETICS László — nem tudjuk. Nincs adatunk arra sem, hogy a Georgikon számára elkülönített anyag valaha is átkerült volna az intézet ma is fennálló egyemeletes épületébe; a Georgikonnak adományozott (és dedikált) munkák leltárkönyvi bejegyzése alapján arra kell következtetnünk, hogy a könyvek eredeti helyükön maradtak. A későbbiek során bizonyára ebből a különgyűjteményből keletkezett a Helikon Könyvtárban ma is meglévő Georgikon néven ismert különgyűjtemény.

Egy kérdés tisztázása még hátra van: miből tanultak a Georgikon növendékei, állt-e rendelkezésükre könyvtár? Mint ismeretes, az első években kizárólag saját uradalmi számára neveltetett FÉSTETICS gazdatisztekét, s a praktikánsok a tanulás ideje alatt teljes ellátást, ruházatot és ösztöndíjat is kaptak. Aligha képzelhető el, hogy éppen a tankönyveket vették volna zsebpénzükön a növendékek. Valóban, a „Georgikon Bibliothekájá”-ról 1799-ben készült leltárban 7 könyvet találunk.¹⁷ A századforduló után az oktatás kibővült: a 8 tagozatúvá szélesedett Georgikont egyes években 30-nál is több növendék látogatta, s ezért egyáltalán nem mondhatjuk soknak az 1824-beli „Collectio librorum Georgici” 17 mű 73 kötetét. A tankönyvtár kb. fele nyelvkönyv, ezekből tanultak a praktikánsok franciát, olaszt és angolt, mivel latinul és németül, továbbá többnyire magyarul és szlovákul a legtöbben már tudtak.

Ha a fentiekhez hozzászámítjuk azt, hogy több tárgyat saját jegyzetből tanultak¹⁸, s emlékszünk még FÉSTERICS megállapítására, ill. tilalmára, amely szerint a praktikánsok a gazdasági gyakorlatokkal és a tanulással eléggé el vannak foglalva, nincs tehát szükségük egyéb könyvekre, miéртis zárva tartja a grófi és a Georgikon tervezett tanári könyvtárának kapuját előttük — akkor nyugodtan állíthatjuk, hogy ismerjük a növendékek könyvtári ellátottságát.

Ezzel a kör bezárult. Igyekeztünk a fentebb felvetett három kérdésre kielégítő választ adni, s ezzel a Georgikon könyvtára körüli köd eloszlatásához hozzájárulni.

Mezőgazdasági szakirodalmunk a múlt század első felében kezd nyiladozni, szakkönyvtári igény előbb tehát aligha jelentkezhett. NAGYVÁTHY János (1755—1819), az első rendszeres magyar mezőgazdasági szakkönyv szerzője életében szakkönyvtárat még ne keressünk. Ő — mint a Szorgalmatos mezői gazda (1791) 2. kötetének előszavából megtudjuk — az egyetemi könyvtárat használta.

Külföldön a mezőgazdasági irodalom támogatói és számontartói: a gazdasági egyesületek már régen virágoznak. Nálunk csak a 30-as években tömörülnek egyesületté a gazdasági szakemberek — elsősorban a haladóbb gondolkodású földbirtokosok —, de a fejlődés annál gyorsabb: 1837-ben már hivatalos folyóiratot is adnak ki. A Magyar Gazdasági Egyesület széleskörű tevékenységet fejt ki, és rövidesen gazdasági életünk hangadó szerve, szakembereink fóruma, amelyet alig képzelhetünk el könyvtár nélkül. Valóban, az 1837-ben indított *Gazdasági Tudósításokkal* együtt könyvtárat is állítanak fel, amelyből később jelentős gyűjtemény fejlődik ki. Egyelőre még szerkesztőségi könyvtár csak, a kezdet évében 100, 1838-tól 200 pengőforint dotációval. — Állománya 1842 májusában 842 kötet, és fejlesztése tervszerűen történik. A könyvtár léte, szükségessége nem kétséges.

Az Egyesület a gazdasági életre gyakorolt befolyását tovább akarta fokozni, s ezt — a negyvenszázad évek légkörének megfelelően — az egész országra kiterjedő tömegbázisra építve remélte elérni. E gondolat jegyében született meg az *Emlékirat Magyarország törvényhozójához a honi mezőgazdaság ügyében* 1844-ben. Az *Emlékirat*, mely lénye-

¹⁷ OL. Fesl. di. prot. 1799. aug. 31. 1013.

¹⁸ Néhányat az Agrártudományi Egyetem Könyvtára őriz.

gében az Egyesület gazdaságpolitikai célkitűzéseit tartalmazza, többek között egy agrártudományi egyetem felállítását javasolja. A részletes terv 22 pontban sorolja fel a képzéshez szükséges „gyámeszközöket” és a 8. helyen a „gazdasági könyvtárat” említi.¹⁹

Sajnos, a főrendek a javaslatot nem fogadták el, de a gondolatot nyilvántartják a Kossuth köré tömörült haladó körök, s 1848-ban ott szerepel a terv a nemzet megoldásra váró nagy feladatai között.²⁰

A szabadságharc leverése után néhányszor felmerült ugyan agráregyetem létesítésének gondolata, de komoly terv csak akkor született, amikor első ízben vette kezébe a dolgozó nép sorsának intézését: a Tanácsköztársaság izzó légkörében a szakoktatásügy vezetésére hivatottak alkotó kedvéből hamarosan elkészül a Mezőgazdasági Egyetem terve. Ugyanakkor elhatározzák valamennyi szakoktatási intézmény könyvtárának fejlesztését, mert e könyvtárak „a kívánalmakat a múltban sem s most még kevésbé tudják kielégíteni, ennél fogva szükséges könyvtárügyeinknek mielőbbi rendezése”. Mindenekelőtt megfelelő könyvtárosokról kell gondoskodni, ez pedig úgy lenne megoldható, ha az akadémiákon végzettek közül néhány az ősz folyamán rendezendő könyvtárosi tanfolyamon részt venne.²¹

Ugyanezen ügyirat szerint „könyvtárügyünk egységes megoldása céljából szükséges, hogy Budapesten egy mezőgazdasági szakkönyvtár létesíttessék a tervbe vett Mezőgazdasági Egyetem mellett, vagy a Mezőgazdasági Múzeumnál. E célra fölhasználható volna az OMGE könyvtára, a Természettudományi Társulat könyvtára, amennyiben az felosztásra kerül, részben a Földművelésügyi Népbiztosság könyvtára is”. A Magyar Gazdaszövetség könyvtárát vagy az Egyetem közgazdasági szemináriumát, vagy a tervezett szövetkezeti iskola kapná meg.

A megbízottak a Földművelésügyi Népbiztosság anyagát részben egyesíteni akarták az OMGE, a Mezőgazdasági Múzeum, az Állatorvosi Főiskola, az Ornithológiai Központ és a vidéki mezőgazdasági akadémiák anyagával, részben pedig „egységes katalógus” útján akartak e könyvtárak közt kooperációt létesíteni.

Az elgondolás csak módosult formában és csak részben valósult meg. A Közoktatásügyi Népbiztosság júl. 15-én 159,314/9. szám alatt elrendelte, hogy a volt OMGE könyvtárát Földműves Szakkönyvtár néven haladéktalanul nyissák meg a közönség számára. Ezzel egyidejűleg 3 könyvtárost nevez ki a könyvtárhoz. A Földművelésügyi Népbiztosság és a Mezőgazdasági Múzeum könyvtárának a beolvasztását későbbi időpontra halasztották, de addig is a nevezett két könyvtár katalógusairól készített másolatot ossza be a Földműves Szakkönyvtár saját katalógusaiba.²²

Mint ismeretes, az Agrártudományi Egyetem felállítására csak a felszabadulás után került sor, a néphatalom első nagyszabású kultúrleléstényeként, de mezőgazdasági könyvtárügyünk égető problémái megoldásának az útja is csak ekkor vált szabaddá.

Az eddig említett könyvtárak (ill. kezdeményezések) a tudományos kutatást voltak hivatva támogatni. Most lássuk, milyen lépések történtek a múltban a gyakorlati szakemberek könyvtári igényeinek kielégítésére.

A hivatalos körök vajmi keveset tettek. Mindaz, ami e téren történt, nem is a felelős szervek intézkedéséből, hanem lánglelkű apostolok egyéni kezdeményezéséből született. Sajnos, jobbára csak fellobbanó lángok ezek, amelyek kialvása után a sötétség csak ilyesztőbb. Az első felhívás éppen 100 esztendeje hangzott el. „Nem a kótából

¹⁹ *Magy. Gazda*, 4. évf. 1844. 1. félév, 1—4. számok.

²⁰ *Magy. Gazda*, 8. évf. 1848. máj. 2. 431. l.

²¹ OL. Földművelésügyi Népbiztosság irattára, IX. A. üo. 2604/1919. jún. 1.

²² L. a *Tanácsköztársaság Könyvtárügye*. 1919. 4. sz. mellékletét.

való gazdálkodás érdekében emelek szót” mentegetőzik a cikk szerzője, amikor a vidéki gazdasági egyleteknek javasolja, hogy létesítsenek szakkönyvtárat.²³ Indítványa a gazdatársadalom valóságosan létező igényét fejezte ki, és nem volt pusztába kiáltott szó. Bizonyítéka ennek KOVÁCH László cikke, amelyben bejelenti, hogy az elnöklete alatt működő Heves megyei gazdasági egylet választmányi ülése már meg is szavazta a könyvtáralapító javaslatot. A gyarapításra vonatkozó elképzelése azonban kissé naív: felhívással fordul az írókhoz, hogy küldjék el munkáikat, amelyekért az egyesület „a kebel melegével” fizet.²⁴

Ez idő tájt egymásután létesülnek gazdasági szakkönyvtárak, számottevő gyűjteménnyé azonban egyik sem fejlődik.

Mint említettük, hivatalos szervek vajmi keveset törődtek mezőgazdasági könyvtárügyünk fejlesztésével, azt azonban nem állíthatjuk, hogy teljes közömbösséggel viseltettek volna. Üssük csak fel LESTYÁNSZKY Sándor—LEKKY István: *Magyar mezőgazdasági közigazgatás* c. könyvét (1902). A szerzők szerint a jegyző feladata nemcsak a rendeletek végrehajtása, hanem az is, hogy ügyeljen: „a gazdák és munkások között új választófalak ne emeltesse”, hanem „elmosódjanak a köztük felmerült ellentétek”. E célra alkalmasak az olvasóköri, földművesegyletek... A jegyző tartson felolvasásokat valamely gondosan megválasztott könyvből. Állítson fel könyvtárat, de „mindenek felett arra ügyeljen a jegyző, hogy a népkönyvtárban oda nem illő könyvek ne legyenek.”

Tudjuk, melyek voltak ezek a könyvek...²⁵

WALLESHAUSEN GYULA

A nemzetközi kiadványcsere új hazai szabályozása. A magyarországi könyvtári munka fejlesztése tekintetében fontos eseményként regisztráljuk a Művelődésügyi Miniszter 101/1960. (M. K. 1.) M. M. számú, a nemzetközi kiadványcsere tárgyában kibocsátott utasítását, amely a Könyvtári Törvény végrehajtási utasításának 31. pontja alapján jött létre és a Művelődésügyi Közlöny 1960. évi első számában jelent meg.

Az előkészítés négy évig húzódott, főleg azért, mert a különféle minisztériumok nem mindig összhangban levő szempontjait kellett egyeztetni.

Bár ez a jogszabály a könyvtári tevékenységnek aránylag szűk területét érinti és egyik-másik pontjának helyességéhez kétség is fér, jelentőségét mégis igazolja az, hogy a nemzetközi cserét ilyen részletességgel és a modern elveknek megfelelően más országban még nem szabályozták. Az utasítás tükrözni igyekszik azt a mélyreható fejlődést, amely a csere ügyét az utóbbi időben jellemezte és egyben állásfoglalást ad néhány új, még világszerte vitatott kérdésben. A jogszabálynak különös hangsúlyt ad az is, hogy az UNESCO égisze alatt éppen napjainkban jött létre két új nemzetközi egyezmény a kiadványcsere szabályozására, valamint az, hogy Budapest 1960 őszén egy a cserét megvitató nemzetközi konferencia színhelye lesz.

Kiemelendőnek tartjuk az utasítás négy fontos vonását: 1. lehetővé teszi — bizonyos korlátok között — a kereskedelmi forgalomban szereplő könyvek és folyóiratok cseréjét is; 2. a csere közvetlen, kétoldalú lebonyolításának alapján áll, a világ-

²³ EÖRY: *Szerény indítvány hazai mezőgazdasági könyvtárak ügyében*. Magy. Gazda, 1859. 11—12. sz. 177—178., 193—194. l.

²⁴ KOVÁCH László: *Gazdasági könyvtárak ügyében, különösen Heves megye gazdasági közönségéhez*. Magy. Gazda, 1859. 16. sz. 268—269. l.

²⁵ Részletesebben ld. erről: KÓHALMI Béla: *A jalusi triumvirátus*. Huszadik Század, 1910. 222—225. l.

szerte még sokféle szokásban levő bonyolult közvetítési rendszer mellőzésével; 3. egy országos központot és több alközpontot bíz meg országos koordináló és nyilvántartó feladatkörrel; 4. a cserélő intézmények számára évi adatszolgáltatást ír elő.

Az alábbiakban néhány kérdéscsoportba tömörítjük az utasítás legfontosabb pontjait.

A kiadványcsere tárgya. Az utasítás a cserélhető dokumentumokat előbb fajták szerint sorolja fel, majd kizárja a formailag alkalmatlan vagy bizalmasnak tekintendő kiadványokat. Mint említettük, jelentős a kiadás jellege szerinti kategorizálás, amelyben helyet kapott a szabadforgalmú (kereskedelmi) kiadványok cseréjének lehetősége is. Ezzel kodifikálódott a szocialista országok közötti már régen kifejlődött azon gyakorlat, amely a forgalmat nem korlátozta az államok hivatalos kiadványaira és a tudományos intézmények saját kiadványaira, hanem — egymás széleskörű kulturális tájékoztatása céljából — kiterjesztette a kereskedelmi célra kiadóknál megjelent könyvek és folyóiratok cseréjére is. Bár ez a forgalom mennyiségileg nem jelentős, a külkereskedelmi érdekek védelme megkívánta, hogy a szóban forgó anyag a cserélő intézmény szakterületéhez igazodjék és a saját kiadványok fő kategóriájához járulékos anyagként kapcsolódjék. A szakterülethez való igazodás követelmény a beérkező anyag esetében is.

A kiadványcserére jogosult intézmények. Az utasítás lényege e tekintetben az, hogy külföldi kiadványcserét mindazok az intézmények folytathatnak, amelyek saját kiadványokkal rendelkeznek. Ezek kétfélek: 1. olyan könyvtárak és tudományos intézmények, amelyek más szerv korlátozása nélkül, vagy a felügyeleti szervük esetleges korlátozásával, de közvetlenül folytathatnak kiadványcserét és 2. olyan kisebb intézmények, melyek könyvtárhálózati központjuk közvetítésével folytathatnak cserét. Saját kiadvánnyal nem rendelkező intézmények csak külön engedély birtokában cserélhetnek. Fontos az utasításnak az a pontja is, amely az idegen intézmény saját kiadványaival folytatandó cseréhez az utóbbi hozzájárulását kívánja meg. További indokolt korlátozást tartalmaz az utasításnak az a pontja, mely — esetleges kivételektől eltekintve — nem engedélyezi a külföldi könyvkereskedésekkel cserekapcsolatok létesítését.

A csere központi szervei. Bár az utasításnak az a törekvése, hogy Magyarországon és a külföld között a tudományos és kulturális cserekapcsolatok széleskörű kétoldalú és közvetlen hálózata minden bürokratikus megkötöttségtől mentesen fejlődjék ki, szükségesnek mutatkozott egyrészt bizonyos cserefajták központi gondozása, másrészt a közvetlen kapcsolatok bizonyos lépcsőzetes koordinálása is.

E célból a jogszabály előbb az Országos Széchényi Könyvtár keretében működő Nemzetközi Cserezolgálatnak, mint magyar csereközpontnak a feladatkörét kodifikálja. Ez a szerv egyébként már 1955 óta, mint az OKK egyik utóda funkcionál és az utasítás értelmében egyrészt országos nyilvántartó, egyeztető, tájékoztató és csomagtovábbító szolgálatot végez, másrészt központilag bonyolítja le a szocialista országokkal kötött kulturális egyezmények cserepontjainak jelentős részét, a hivatalos kiadványok cseréjét, valamint az ún. nem kurrens főlőspéldányok központosított cseréjét. A Magyar Tudományos Akadémia Központi Könyvtára az akadémiai kiadványok cseréjének lebonyolításán kívül egyfelől egyeztetési és irányítja a felügyelete alá tartozó tudományos intézmények kiadványcseréjét (1. a Magyar Tudományos Akadémia elnökének 3/1960. MTA (A. K. 2.) számú utasítását a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárhálózata által folytatott nemzetközi kiadványcsere egyes kérdéseinek szabályozásáról), másfelől ellátja a kulturális egyezményekből ráháramló feladatokat. A könyvtárhálózati központok feladata a hozzájuk tartozó, de cserére csak közvetve jogosult szervek cseréjének intézése, a közvetlenül jogosultak cseréjének pedig egyeztetése és irányítása.

A kiadványcsere gyakorlata. Az utasítás értelmében a lebonyolításért a cserét folytató szerv vezetője felelős. A cserekapcsolatok közvetlenül, egyszerű levélváltással is létesíthetők. A csereanyagot az intézmények közvetlenül postázhatják, de ehhez — amennyiben ilyen engedéllyel még nem rendelkeznek — egyszeri, általános engedélyt kell kérniök a Nemzeti Bank Devizaigazgatóságától. Ez az engedély jelöli meg — rendszerint a cserét folytató szerv kívánsága szerint — az igénybeveendő postahivatalt. A csereanyag egyébként vámmentes, kedvezményes díjszabással szállítható.

Hiányosságok. Sajnálatos módon hiányoznak a cserére jogosult szervek felsorolásából az egyetemi intézetek, melyeknek tudományos jellegéhez ugyan kétség nem fér, de külön említésük a félreértések elkerülése végett mégis kívánatos lett volna. A cserére jogosult szervek kategorizálása más szempontból is problematikus.

Az a rendelkezés továbbá, amely a tudományos műveknek a szerző részéről történő kiküldését a Nemzetközi Csereszolgálat hatáskörébe utalja, azért nem pontos, mert nézetünk szerint ilyen kiküldésekre a szerzőt foglalkoztató és cserére jogosult intézmény is illetékes.

Ilyen és más kisebb problémák még adódhatnak. Reméljük, hogy a gyakorlat mégis igazolni fogja az utasítás célját: a nemzetközi kulturális együttműködést előmozdító kiadványcsere fejlesztését.

BECK OSZKÁR—GOMBOCZ ISTVÁN

A zenei könyvtárak nemzetközi egyesületének cambridge-i kongresszusa¹

1949 októberében Firenzében hívták össze a zenei könyvtárak első világtkongresszusát. A nemzetközi együttműködés szükségessége e megbeszélések során annyira nyilvánvalóvá lett, hogy elhatározták, gyakran fognak hasonló kongresszusokat tartani. A második kongresszuson, melyet a BACH-emlékév alkalmából 1950-ben Lüneburgban tartottak, elhatározták a Zenei Könyvtárak Nemzetközi Egyesületének (Association Internationale des Bibliothèques Musicales) megalapítását, amely egy évvel később, a párisi kongresszuson, önálló szabályzattal működésbe is lépett, mégpedig a következő bizottságok egyidejű megalakításával: Katalógizálási kérdések; Hangfelvétel-gyűjtemények; Tudományos zenekönyvtárak; Nyilvános zenekönyvtárak és Rádiókönyvtárak Bizottsága. A tapasztalatok kieserélésének sajtószerve — az 1952/53-ban kiadott szerény *Bulletin d'Information* után — 1954-től kezdődően a félévenként megjelenő *Fontes Artis Musicae* c. folyóirat lett.

A második és harmadik kongresszus közt eltelt mintegy fél évtized már az AIBM működésének első sikereiről tanúskodhatik. Franz GRASBERGER szerkesztésében megjelenik a *Code International de Catalogage de la Musique* első kötete (Der Autoren-Katalog der Musikdrucke, Frankfurt 1957, Peters), elősegítve az egységes zenei katalógizálási irányelvek létrejöttét; megtárgyalták az értékes anyagok mikrofilmgyűjtő állomásai megszervezésének, az értékes állományok védelmének, a hanglemezgyűjteményeknek, a csereügynek, a folyóiratcikkek bibliográfiájának és általában a zenei bibliográfiának számos kérdését. A legjelentősebb kezdeményezés azonban egy új zenebibliográfiai forráslexikon (*Répertoire Internationale des Sources Musicales = RISM*) kiadása ügyében jött létre. Ez a kiadvány a még ma is nélkülözhetetlen, mégis erősen elavult EITNER-féle *Quellen-lexikon*-t lesz hivatva pótolni. A nemzetközi kiadvány előkészítésére és szerkesztésére 1953-ban megalakult Párisban a *RISM* főtítkársága, és számos európai állam létrehozta saját munkacsoportját. A nálunk 1955-ben megkez-

¹ Vö. KÖHLER, KARL—HEINZ: *Die AIBM, ihre Ländergruppe in der DDR und der fünfte Kongress in Cambridge* (Zentralbl. f. Bibl. Wesen. Jg. 73. H. 5. 1959. Fontes Artis Musicae. 1959. 2. sz.)

dett munka 1956-ban félbeszakadt és 1960 elején indult meg ismét a Művelődésügyi Minisztérium és a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával.

Az 1955-ben Brüsszelbe összehívott negyedik kongresszus mindezekben a kérdéseken túl foglalkozott a zenekönyvtárosi hivatásra való nevelés, valamint a zenei könyvtár és a zenész-nevelés kapcsolatának problémáira. De az utóbbi években a *Fontes* is figyelemre méltó cikkeket közölt egyes könyvtárak struktúrájáról és történetéről, továbbá egyes ágazatok, mint pl. a rádiókönyvtárak, a zenei népkönyvtárak és a zenefőiskolai könyvtárak feladatairól, és hasznos válogató-bibliográfiát tesz közzé különböző országok *musica practica*- és *musica theoretica*-anyagából.

A Zenei Könyvtárak Nemzetközi Egyesületének (AIBM) ötödik kongresszusa Cambridge-ben zajlott le, a történelmi hangszerek gyűjtésére és tanulmányozására 1946-ban alapított *Galpin-Társaság* első kongresszusával egyetemben, 1959. június 29-től július 4-ig. A különböző országok zenekönyvtárainak közel kétszáz küldötte hat plenáris és több mint negyven szakbizottsági előadást hallgathatott meg, köztük az AIBM elnökének, a British Museum zeneműtára igazgatójának, A. Hyatt KINGnek „A zenekönyvtáros és annak nemzeti s nemzetközi feladatai” c. előadását, G. THIBAUT referátumát a könyvek és hangszerek egykori s mai magángyűjteményeiről, valamint Karl VÖTTERLENEK a zenei könyvtár és a zeneműkiadó kapcsolatáról tartott előadását. A bizottságokban tartott referátumok közül a következők címeit emeljük ki: „Zeneműtári közönségszolgálat: standard módszerek alkalmazása a liverpooli új zenei könyvtárban”, „A mikrofilmtől a mikrofonig”, „A zene szerepe a közepes nagyságú közművelődési könyvtárakban” „A zenekönyvtárosság célja a Német Demokratikus Köztársaság egyik nagy vidéki városában”, „Lant- és rokonhangszerekre írt zeneművek nemzetközi katalógusa”, „Zenei források mikrofilmen”, „Egy zene-ethnológiai hang-archívum problémái és tapasztalatai”. Több előadás hangzott el a hangfelvételek, köztük a hanglemezek megővéséről és katalógizálásáról; külön munkabizottság feladata volt egyes zenebibliográfiai fogalmak tisztázása, meghatározása.

Az Országos Széchényi Könyvtár, illetve annak Zeneműtára, mint az AIBM tagja, továbbra is élénk figyelemmel kíséri e nemzetközi egyesület könyvtártudományi munkáját, és saját speciális feladatainak megoldásával, valamint a nemzetközi zenei forrás-repertórium összeállításában való részvételével hozzájárul a zenekönyvtárosi munka mind jobbra, szervezettebbé tételéhez.

KECSKEMÉTI ISTVÁN